

רישוי העסקים בעיריית בת-ים

הקדמה - עיקרי הממצאים וההמלצות

1. כללי

1.1. בהתאם לתוכנית הביקורת השנתית של מבקר העירייה לשנת 2001, נערכה במהלך החודשים דצמבר 2001 עד מרץ 2002, ביקורת במחלקה לרישוי עסקים, פרסום ושילוט על הפעילות שהתבצעה בתחום רישוי העסקים בשנים 1998-2001.

1.2. זוהי הביקורת השנייה הנערכת בנושא זה. הראשונה נערכה בסוף שנת 1991 ותחילת 1992. עקב פרק הזמן הארוך שחלף מסיום הביקורת והשינוי שחל במבנה האירגוני, מענף רישוי העסקים במחלקה לרישוי העסקים ופיקוח עירוני למחלקה עצמאית המטפלת ברישוי עסקים, שילוט ופרסום, נערכה ביקורת יסודית ומקיפה שבדקה את אופן תיקון ליקויי הביקורת הקודמת, את האירגון המחודש של המחלקה ואת השינוי שחל בדפוסי העבודה והתאמתו לנדרש בחוק רישוי העסקים.

1.3. במסגרת זו, לא נבדקה פעילותו של ענף פרסום ושילוט, חרף היותו מרכיב דומיננטי ומשמעותי בפעילות המחלקה.

1.4. הביקורת מציינת בהערכה רבה את שיתוף הפעולה המופתי והסיוע הרב שהוענק לה במהלך הביקורת ממנהל המחלקה לרישוי העסקים, פרסום ושילוט ומכל צוות העובדים והעובדות.

1.5. ממצאי הדוח מבוססים על הנתונים שהיו בתיקי העסקים ובמחלקה במועד עריכת הביקורת, ומנתונים נוספים שנאספו בגף תכנון שבאגף ההנדסה ובאיגוד ערים לכיבוי אש, כמפורט בפרקי הדוח השונים.

2. תוכנית הביקורת

2.1. תוכנית הביקורת התמקדה בנושאים הבאים:

2.1.1. בדיקת תהליך הטיפול בבקשות להוצאת רישיון עסק או לחידושו.

2.1.2. הפיקוח השוטף של העסקים.

2.1.3. רישוי מזנונים בחוף הים.

2.1.4. רישוי לעסקים בהם הוקמו פרגודים.

2.1.5. רישוי עיסוקי העירייה, חברות עירוניות והמועצה הדתית.

2.1.6. אכיפת חוק רישוי העסקים בעסקים הפועלים ללא רישיון עסק או עסקים המפריים את תנאי הרישיון.

2.1.7. אירגון סביבת העבודה - נוהלים ותוכניות עבודה, מחשוב, תיקיית העסקים, כוח-האדם ואיכותו.

3. עיקרי הממצאים

כללי

3.1. חוק רישוי העסקים, התשכ"ח - 1968 (להלן: "החוק"), מסדיר רשימה מפורטת של עסקים אשר לצורך הפעלתם חייבים בעליהם ברישיון לניהול עסק. החוק מתנה את קבלת הרישיון לניהול עסק לאותם העסקים החייבים ברישיון שכזה ואשר מצויים בתחומה של רשות מקומית, באישורה של "רשות הרישוי" המקומית. החוק קובע עוד, כי את תפקיד רשות הרישוי ימלא ראש הרשות המקומית, או מי שהוא הסמיכו לכך. בעיריית בת-ים מהווה ראש העירייה את רשות הרישוי המקומית ומתוקף תפקידו נחתמים כל הרישיונות לעסקים שבעיר על-ידו.

3.2. החוק קובע רשימה של עסקים, שעל מנת שרישיונם יאושר על-ידי רשות הרישוי המקומית, נדרשת הסכמתן של רשויות נוספות, וזאת כדי להבטיח בהם מטרות אלה או מקצתן:

3.2.1. איכות נאותה של הסביבה ומניעת מפגעים ומטרדים (המשרד לאיכות הסביבה).

3.2.2. מניעת סכנות לשלום הציבור והבטחה מפני שוד והתפרצות (משטרת ישראל).

3.2.3. בטיחות של הנמצאים במקום העסק או סביבתו (משרד העבודה).

3.2.4. מניעת סכנות של מחלקות בעלי חיים ומניעת זיהום מקורות מים בחומרי הדברה, דשנים או תרופות (משרד החקלאות).

3.2.5. בריאות הציבור, לרבות תנאי תברואה נאותים (משרד הבריאות).

3.2.6. קיום הדינים הנוגעים לתכנון ולבנייה ולשירותי כבאות.

3.3. המחלקה לרישוי עסקים מהווה צומת פעילות המרכזת את הפעילות בתחום זה, הן כלפי בעלי העסקים והן מול כל גורמי הרישוי. כאמור, במסלול הרישוי משולבים גורמים חשובים נוספים מחוץ לעירייה, כמפורט בסעיף 3.2 והן גורמים פנים

עירוניים, כגון: גף תכנון, פיקוח עירוני, תברואה, שילוט ופרסום והיחידה לאיכות הסביבה.

הביקורת בדקה גם את ממשקי העבודה של המחלקה לרישוי עסקים עם שני גורמי הרישוי המרכזיים: גף תכנון ושירותי הכבאות, וכמו-כן עם המחלקה המשפטית בייחוד בכל הקשור לאופן הטיפול בחוות הדעת לרישוי עסקים, יחסי גומלין ומשכי הזמן של הטיפול בבקשות.

3.4. בתוך המחלקה לרישוי עסקים מרכז את הפעילות הענף לרישוי עסקים, המופקד על הטיפול בכל ההליכים הקשורים בהוצאת רישיון חדש לעסק או חידושו של רישיון תקופתי, טיפול בבקשות להיתרים מיוחדים להצבת שולחנות וכסאות, ועל הפיקוח השוטף אחר העסקים הפועלים בבת-ים ובדיקת עמידתם בתנאי הרישיון שלפיו הם פעולים.

3.5. במסגרת הפיקוח השוטף על העסקים, מבצעים מפקחי הענף ביקורות יזומות או אקראיות בעסקים, מציבים דרישות לתיקון הליקויים, מקיימים מעקב אחר תחלופת העסקים ובעליהם ומטפלים בכל מכלול הפעולות הדרושות להוצאת רישיון עסק או לחידושו.

3.6. כללית, ממצאי הביקורת הינם חיוביים ביותר ומלמדים, כי תהליך רישוי העסקים מתבצע על-ידי המחלקה באופן מקצועי, שוויוני, ללא משוא פנים ותוך הפעלת שיקול דעת לגבי בקשות המצויות בטיפול ובהגשת כתבי אישום. דפוסי העבודה של המחלקה מאורגנים ומסודרים בכל הכרוך בטיפול בעסקים החייבים ברישיון לניהול עסק, ככל האפשר בהתאם להוראות החוק ותקנותיו, תוך אכיפת החוק באותם העסקים הפועלים ללא רישיון לניהול עסק או שהפרו את תנאי הרישיון, ותוך קיום בקורות פנימיות על כל שרשרת הטיפול בבקשות לרישיונות לעסק בפיקוח הדוק של מנהל המחלקה. זו אחת ממחלקות העירייה הבודדות שכל תהליכי עבודתה ממוחשבים, ולדבר זה השלכה ישירה על יעילות עבודתה והסדר המופתי השורר בה.

3.7. ממצאי הביקורת החיוביים בולטים חר, הקשיים השונים מהם סבלה המחלקה בשלוש השנים האחרונות, כגון: השינויים הרבים בחוק רישוי העסקים, צמצום ניכר ולאורך זמן בכוח-האדם בענף רישוי העסקים, נזקים קשים למערכת המחשוב, לתיקי העסקים ולריהוט המשרדי עקב הצפות גשמים במשרדי המחלקה (חורף 2000) ושתי פריצות למשרדי המחלקה שבמהלכן נגנב הציוד הממוחשב.

3.8. יחד עם זאת, נמצאו גם מספר ליקויים בתחום רישוי העסקים המחייבים טיפול ותיקון, כגון: שיפור מערכת יחסי הגומלין ושיתוף הפעולה מול אגף ההנדסה, הפיקוח של המחלקה על הבקשות המועברות לגורמי הרישוי. קיצור התהליכים ומשכי הזמן

למתן חוות הדעת לבקשות לרישוי באמצעות מעורבות עמוקה יותר של המחלקה, וכן ברישוי העסקים לפעילויות העירייה ולמבני העירייה. (באגף, בית העירייה, חברות עירוניות ובמועצה הדתית).

3.9. ממצאי הביקורת החיוביים והפעילות התקינה המתנהלת במחלקה בתחום רישוי העסקים והן בקידום נושא הרישוי בעיר, נזקפים לזכותו של מנהל המחלקה (וצוות עובדיו), שעם כניסתו לתפקיד בשנת 95' החל מן היסוד, הכין תשתית אירגונית חדשה מן היסוד, ובכלל זה את כל מערך הטפסים הנדרש לצורך הסדרת תהליך הרישוי והצליח להטמיע בקרב עובדיו שיטות עבודה וניהול מקצועיות ומתקדמות, ובכך שינה מן הקצה אל הקצה את דפוסי העבודה הבלתי מקצועיים שהיו מושרשים בענף במשך שנים רבות ושבאו לביטוי בדוח הביקורת הגרוע הקודם, משנת 91'-92', ובדוח ביקורת המעקב, שנערכה במהלך שנת 1994.

4. דוח מצב רישוי העיסוקים הטעונים רישוי בעיר בת-ים

4.1. על-פי נתוני אגף הכספים - מחלקת ההכנסות, פועלים בעיר בת-ים כ- 650 עסקים באיזור התעשייה ועוד כ-2000 עסקים שונים בהם: חנויות, משרדים, שירותים ומסחר בכל שאר רחבי העיר.

על חלקם של כ- 2650 העסקים הפועלים בבת-ים לא חל חוק רישוי העסקים והם אינם מחוייבים ברישיון לניהול עסק.

בהסתמך על נתוני מאגר המידע הממוחשב של המחלקה, נכון ליום 4.12.01, מצב התפלגות הרישיונות לכלל העיסוקים הטעונים רישוי בעיר בת-ים, הינו כדלהלן:

קבוצה	סוגי רישיונות/סטטוס	כמות	נכון ליום** 10/6/02
1	רישיון לצמיתות	832	836
	רישיון תקופתי / היתר זמני	247	366
	אישור מנהל המחלקה	86	52
	סה"כ רישיונות בתוקף	1165	1254
2	בתהליך רישוי	288	182
	לא הוגשה בקשה	42	28
	דחיית בקשה	28	31
	התראה לפני כתב אישום	54	73
	כתב אישום (כללי) {	52	71
	כתב אישום (הפרת צו) {בטיפול משפטי	15	10
	אי-קיום צו סגירה {	37	11

קבוצה	סוגי רישיונות/סטטוס	כמות	נכון ליום ** 10/6/02
	סה"כ בקשות לרישוי הנמצאות בתהליך רישוי או בטיפול משפטי	516	406
1+2	סה"כ עיסוקים טעוני רישוי	* 1681	*1661
3	רישיונות מבוטלים פטור מחובת רישוי רישיון זמני שפג תוקפו	1444 7 149	1599 9 149
	סה"כ	1600	1757
1+2+3	סה"כ רישיונות במאגר המידע	3281	3418

* (קיים פער בין מספר העסקים בעיר הטעונים ברישיון לניהול עסק (1500) לבין מספר העיסוקים טעוני הרישוי, הנובע מכך, שישנם מקרים בהם לעסק אחד יש מספר עיסוקים הטעונים ברישוי על-פי צו רישוי העסקים).

** בתום הביקורת עודכנו הנתונים המצטברים עד ליום 10/6/02.

4.2. מנתוני טבלת התפלגות הרישיונות עולה, כי נכון ליום 4.12.01, 69.3% מכלל העיסוקים הטעונים רישוי, פועלים עם רישיון עסק בתוקף, 20.3% נמצאים בהליך רישוי, 6.2% נמצאים בטיפול משפטי, ואחר 4.2%.

נתונים אלה הינם דינמיים ומשתנים מדי יום. נכון ליום 31/12/02, 73% מהעסקים בעיר פעלו עם רישיון עסק (מתוכם 76% עם רישיון לצמיתות ו- 24% עם רישיון תקופתי או היתר זמני), 12% היו מצויים בהליך רישוי, 6% היו מצויים בהליך משפטי, 5% בהתראה לפני כתב אישום ואחר 3%.

בשנת 2002, בממוצע, ל- 78% מכלל העסקים הטעונים רישוי היה רישיון עסק בתוקף. הנתון של 73% משקף ירידה זמנית עקב חידושי רישיונות עסק בסוף השנה.

4.3. לכל העסקים בעיר טעוני הרישוי בתחום חומרים מסוכנים ועסקי דלק ואנרגיה, כולל תחנות דלק, יש רישיון עסק. שיעור עסקי המזון ללא רישיון עסק הינו 29%, כשהממוצע הארצי הינו כ- 32% וגבוה לאין שיעור בערים השכנות.

4.4. ראוי לציין, כי תעודת רישיון העסק מהווה תנאי לפתיחתו של העסק, אולם, בפועל, בעלי העסקים מטפלים בהוצאת הרישיון במהלך תקופת הפעלתו הראשונה של העסק שבבעלותם.

5. היקף פעילות הענף

5.1. על-פי נתוני ענף רישוי העסקים, פעלו בבת-ים בשנת 2001 כ-1500 עסקים הטעונים ברישיון לניהול עסק. הטבלה שלהלן מפרטת את עיקר הפעילויות שהתבצעו על-ידי ענף רישוי העסקים בשנים '99-2001:

מס"ד	תיאור הפעילות	מצטבר לשנת 1999	מצטבר לשנת 2000	מצטבר לשנת 2001	מצטבר עד ל- 1/6/02
1	בקשות לרישיונות	512	424	430	107
2	מס' בקשות כולל בטיפול (בתהליך רישוי)	328	333	269	207
3	אישור בקשות לרישיון (לפני הדפסת רישיון)	362	196	257	78
4	הנפקת רישיונות/היתרים זמניים	28	24	13	8
5	הנפקת רישיונות תקופתיים	192	124	141	57
6	הנפקת רישיונות לצמיתות	175	74	92	35
7	התראות לפני הגשת כתב אישום	*	57	111	67
8	כתבי אישום (ניהול עסק ללא רישיון)	44	44	80	43
9	כתבי אישום (הפרת צו/תנאים)	12	32	21	7
10	כתבי אישום כולל בקשה לצו סגירה מיידי (לפי סעיף 17 לחוק)		4	11	0
11	מס' עסקים בטיפול משפטי (נכון ל- 31/12 בכל שנה)	64	69	110	94
12	טיפול בתלונות מוקד	54	44	33	22
13	בקשות להיתרים מיוחדים (שולחנות וכסאות, פרגודים וכו')	100	68	71	38
14	היתרים לדוכני הסברה	21	9	4	3
15	היתרים לשולחנות וכסאות	31	21	38	78
16	היתרים לפרגודים	12	3	0	0

* בשנת 99 לא נהוג היה להתריע לפני הגשת כתב אישום.

5.2. יצויין, כי חל שינוי במסלול רישוי העסקים עם פרסומם של תקנות רישוי העסקים (תקופת תוקפם של רישיונות, חידושם ואגרות) (תיקון), התשנ"ח - 1998, שלפיו תוקפם של עיסוקים רבים שבעבר הצריכו חידוש מדי שנה שונה כך שחידושם ייעשה אחת לשלוש או חמש שנים ולפיכך הנתונים בטבלה משקפים את הקטנת היקף

הטיפול בחידושי רישיונות. יחד עם זאת, על ציר הזמן, צפוי בשנית גידול בהיקף הוצאות רישיונות לעסקים בתוך שנה-שנתיים, כשאותם העסקים שתוקף רישיונם הוארך, יגיעו לנקודת הזמן (31/12/02 או 31/12/03) שבה נדרש יהיה טיפול בחידוש הרישיון. (לדוגמה: בשנת 2003, צפויים להתחדש 211 רישיונות).

6. ההכנסות הכספיות מפעילות הענף

6.1. ההכנסות הכספיות בתחום רישוי העסקים מבוססות על אגרות מרישיונות לעסק ואגרה עבור הצבת שולחנות וכסאות על מדרכות. בהסתמך על נתוני אגף הכספים, ההכנסות הכספיות מפעילות ענף רישוי העסקים הסתכמו בשנים 198-2001, כמפורט בטבלה:

2002 (מצטבר עד 17/6/02)	2001	2000	1999	1998	הסעיף התקציבי
63,420	141,288	59,620	88,040	86,719	הכנסות רישיונות (ב-ש"ח) מאגרת לעסק
56,020	94,147	61,991	165,602	210,300	הכנסות רישיונות לשולחנות וכסאות (ב-ש"ח) מאגרת
119,440	235,435	121,611	253,642	297,014	סך הכל הכנסות (ב-ש"ח)

ההכנסות מרישוי עסקים בשנת 2002 גדלו ב-75% ביחס לשנת 2001.

נתוני ההכנסות מאגרת רישיונות לשולחנות ולכסאות, כוללים בתוכם גם את ההכנסות מאגרת פרגודים. הירידה בהכנסות בשנים 2000 ו-2001, נובעת מהפסקת הגבייה עבור אגרת הפרגודים. (ראה סעיפים 3.47 - 3.49).

7. אירגון וכוח-אדם בתחום רישוי העסקים

7.1. הביקורת התרשמה, כי כוח-האדם העומד לרשותו של מנהל המחלקה לרישוי העסקים, פרסום ושילוט אינו מספק על מנת לקיים ולאכוף את חוק רישוי העסקים. המחלקה סובלת ממצוקה קשה של כוח-אדם.

סגן מנהל המחלקה לנושא רישוי העסקים התפטר מתפקידו בחודש ינואר 2000 ובמקומו משמש כממלא מקום מפקח צעיר, הנמצא תחת פיקוח, לימוד והדרכה צמודים של מנהל המחלקה. בנוסף לכך, אין מנהל לענף שילוט ופרסום. משמעות הדברים היא עומס עבודה רב על מנהל המחלקה, מעורבות וקבלת החלטות בכל נושא וללא יכולת ביזור סמכויות.

7.2. משמעות הדברים היא, כי החל מתחילת שנת 2002, לא התבצע פיקוח על העסקים באיזור התעשייה, אלא במקרים דחופים בלבד, ועל כל שאר העסקים בעיר ממונה

מפקח אחד בלבד. הביקורת מציינת, כי העסקים טעוני הרישוי בעיר ממופים וקיימת תוכנית לחלוקת הפיקוח על העסקים על-פי איזורים, תוך מתן אחריות לכל מפקח על איזור מסויים, אולם מימוש התוכנית אינו מתאפשר בשל מחסור במפקחי רישוי עסקים.

7.3. התוצאה של חוסר במפקחי רישוי עסקים בשטח, שאינם מאתרים תחלופה של עסקים ולא "דוחפים" בעלי עסקים להגיש בקשה לרישיון עסק, באה לביטוי בכמות הבקשות הקטנה לרישיונות עסק שהוגשו לענף מתחילת 2002.

מ- 1/1/02 ועד 8/3/02, הוגשו לענף 54 בקשות לרישוי לעסק. בתקופה מקבילה לפני שנה הוגשו 90 בקשות ולכל שנת 2001 - 430 בקשות. על-פי הקצב הנוכחי, בסיכום שנתי, כמות הבקשות לרישוי עסק שהענף יטפל צפויה להיות 216 בקשות בלבד- מחצית מהכמות שטופלה בשנת 2001, והדבר מיוחס בעיקר לחוסר כוח-האדם בשטח.

7.4. במהלך הביקורת פורסם על-ידי העירייה מכרז פנימי וחיצוני למפקח לרישוי העסקים לקליטת שני מפקחים חדשים למחלקה. המכרז בוצע ונקלטו שני מפקחים חדשים במחלקה אשר הוכשרו לתפקידם כיום באופן מלא. כיום מונה צוות עובדי הענף ארבעה מפקחים ומזכירה והענף מתפקד באופן מסודר ותקין.

7.5. הביקורת מבקשת לציין, כי מצוקת כוח-האדם בתחום הפעילות ברישוי העסקים מצוייה גם בשני גורמי הרישוי המרכזיים: הענף לפיקוח על הבנייה באגף ההנדסה ומדור המניעה שבאיגוד ערים לכבאות.

בענף הפיקוח על הבנייה, שלושה מפקחי הענף מבצעים את הבדיקות למתן חוות הדעת לרישוי עסקים, בנוסף לתפקידם בתחום הפעילויות הקשורות לפיקוח על הבנייה.

במדור מניעה באיגוד כיבוי אש מתפקד כיום פקח אחד בלבד על כלל העסקים בבת-ים וכתוצאה מכך נוצר עכוב חמור ההולך וגדל בטיפול בבקשות לחוות דעת ועכוב בטיפול בחידוש הרישיונות.

נכון לחודש דצמבר 2002, ממתניות כ- 130 בקשות לחוות דעת במדור מניעה ולא נראה בשלב זה כל פתרון מקצועי באופן, אלא אם יתוגבר המדור בכוח-אדם מקצועי נוסף.

7.6. תיקיית העסקים, המצוייה בענף מאורגנת ומסודרת באופן מופתי. יחד עם זאת הביקורת העירה, כי התיקייה אינה ממוגנת באופן נאות ולאור פריצות שהיו בעבר במשרדי המחלקה, יש לפעול למתן פתרונות מיגון נאותים למקום. בנוסף לכך, הואיל ובתיקי העסקים אצור מידע היסטורי רב ערך על העסקים ומסמכים חשובים שבמידה ויינזקו אין להם תחליף (כגון תוכניות אדריכליות), יש הכרח מידי לממש פתרונות קיימים לגיבוי ממוחשב של החומר הנמצא בתיקים, על מנת שניתן יהיה לאחזר אותו אם וכאשר יעלה הצורך בכך. דרישה לתקצוב תוכנה וסורק הועברה לגזבר העירייה בחודש ינואר 2000 (ראה סעיף 3.4 בפרק ה').

8. תהליך רישוי העסקים בעיריית בת-ים

8.1. תהליך רישוי העסקים בעיריית בת-ים נבדק באמצעות 164 תיקי מדגם מתיקיית העסקים של הענף (מהם 50 שבאמצעותם נבדק תהליך הרישוי ו- 114 תיקים באמצעותם נבדק משך הזמן הממוצע מהגשת הבקשה לרישוי לעסק ועד לסיום התהליך).

מממצאי הבדיקה המדגמית עולה, כי תהליך רישוי העסקים והטיפול בבקשות לרישוי עסק מתנהל באופן תקין ומסודר, וככל האפשר בהתאם להוראות חוק רישוי העסקים ולשינויים החלים בו מעת לעת, למעט פרקי הזמן הנוגעים להתייחסותם של גורמי הרישוי, במתן חוות דעתם לבקשות לרישוי עסק, כמפורט בסעיפים 3.27 - 3.29.

8.2. בטיפול בבקשות לרישוי עסק מעורבים כל גורמי הרישוי הנדרשים לכך על-פי צו רישוי העסקים, חוות דעת של כל גורמי הרישוי נמצאו בתיקי העסקים שנבדקו ושלהם הוצא רישיון עסק, רישומת המחשב נמצאה לרוב מלאה ותאמה את המסמכים שנמצאו בתיקי העסקים, רישיונות העסקים משקפים את התנאים לעסקים כפי שנקבעו על-ידי גורמי הרישוי, אגרות הרישוי נגבות כנדרש וכל התהליך מתנהל על-פי דפוסי עבודה ברורים שבחלקם מוגדרים בנוהלי עבודה ותוך קיום בקרה צמודה של מנהל המחלקה.

8.3. טיפולו של הענף בהוצאת היתרים לעסקים להצבת שולחנות וכסאות על המדרכה מכוח חוק העזר העירוני בנושא זה, ובגביית האגרות בהתאם, נמצא תקין. נושא זה מטופל על-ידי מפקח של ענף שילוט על חשבון שעות נוספות של מחלקת הפיקוח העירוני. (הביקורת מעירה, כי תחום פעילות זה אמור היה להתבצע על-ידי מחלקת הפיקוח העירוני, שמתפקידה לאכוף את חוקי העזר העירוניים ולא על-ידי ענף רישוי העסקים).

8.4. ליקוי מהותי עליו הצביעה הביקורת נוגע לעניין משכי זמן הטיפול בבקשות לרישוי העסקים, מהגשת הבקשה ועד להנפקתו של רישיון העסק. תקנות רישוי העסקים (הוראות כלליות), התשס"א - 2000, שינו מצב קודם והגבילו את פרק הזמן שבו גורם רישוי נדרש להשיב ולחוות דעתו בבקשה לרישוי עסק ל- 30 ימים ומטעמים מיוחדים אפשרות להארכה ב- 30 ימים נוספים. במידה שבתוך פרק הזמן שנקבע לא השיב גורם הרישוי לבקשה, יראו אותו כמי שנתן אישור להיתר זמני.

8.5. מממצאי הבדיקה המדגמית עלה, כי תקנה זו אינה מיושמת וכי תהליך הטיפול בבקשות לרישוי עסק מתמשך על פני חודשים רבים, לעתים אף על פני תקופה של למעלה משנה (ובממוצע כ- שבעה חודשים וחצי), וזאת בשל גורמי רישוי שאינם

משיבים תשובה בפרק הזמן שנקבע ומנהל המחלקה אינו מפעיל את סמכותו במקרים אלו במתן היתר זמני.

8.6. הביקורת מעירה, כי "עקב האכילס" של תהליך רישוי העסקים בעירייה המתמשך על פני חודשים רבים, נובע ברובו מעיכוב במתן תשובותיהם של שירותי הכבאות, משרד הבריאות ואגף ההנדסה לחוות הדעת שהועברו להתייחסותם.

8.7. מנהל המחלקה אינו מפעיל את סמכותו במתן היתר זמני לרישוי לעסק באותם המקרים שגורמי הרישוי לא השיבו בזמן לבקשה, וזאת משום שהוא אינו מוכן לקבל על עצמו את האחריות לאשר רישוי לעסק במקומו של גורם מקצועי, כשלכך יכולות להיות השלכות על בריאות הציבור, בטיחותו ובטחונו (כיבוי אש, משטרה, משרד הבריאות).

הביקורת סבורה, כי לא כל המקרים דומים האחד לשני ולפיכך, יש לבחון את חוות הדעת המקצועיות באופן פרטני ויסודי ועל-פי זה לשקול ביחד עם היועץ המשפטי מתן היתר זמני לבעלי העסקים, כפי שהחוק מתיר זאת.

8.8. הביקורת מציינת, כי "עקב אכילס" של תהליך רישוי העסקים, המתמשך על פני חודשים רבים, נובע בעיקר מעיכוב במתן תשובותיהם וחוות דעתם של שירותי הכבאות ומשרד הבריאות ובחלקו גם מאגף ההנדסה. מבדיקה שעשתה הביקורת אחר משך הזמן להגעת חוות הדעת לבקשות לרישיון עסק בתחנות רישוי אלו, נמצא:

(1) במשרד הבריאות (נכון ל- 4/12/00):

79 בקשות לחוות דעת הוחזרו לענף לאחר שטופלו בפרק זמן שנע בין חודש ועד שלושה חודשים, 25 בקשות הוחזרו לענף לאחר שטופלו בפרק זמן שבין שלושה חודשים ועד שישה חודשים, 14 בקשות הוחזרו לענף לאחר שטופלו בפרק זמן שבין שישה חודשים לתשעה חודשים, 9 בקשות הוחזרו לענף לאחר שטופלו בפרק זמן שבין תשעה חודשים לשנה ו-7 בקשות הוחזרו לענף לאחר שטופלו בפרק זמן מעל שנה.

(2) באיגוד הכבאות:

נבדקו תיקים מ- 1/1/02 עד 27/8/02, סך הכל 172 תיקים, מתוכם רק 67 תיקים הוחזרו עם חוות דעת ולאחר תקופות ארוכות, מעל 100 תיקי בקשות טרם טופלו כלל. כיום (נכון לדצמבר 2002), ממתנינים באיגוד למעלה מ- 130 תיקי בקשות לחוות דעת.

(3) בגף תכנון (נכון לדצמבר 2002):

נבדקו כ- 145 תיקים בתקופה שבין 10/10/01 - 19/8/02. נמצא, כי 57% מהתיקים הוחזרו בתוך חודש ימים, כאשר 33% מהתיקים הוחזרו באותו היום. עוד 32% מהתיקים הוחזרו עד שלושה חודשים, קרי 89% מהתיקים. נמצאו תיקים בודדים שזמן הטיפול בהם התמשך עד חצי שנה.

ראוי לציין, כי בעקבות הערות הביקורת, שונו דפוסי העבודה בין גף תכנון והמחלקה לרישוי העסקים, מתקיימים מפגשי עבודה קבועים מדי שבוע/שבועיים, הוכנס מחשוב והתקבלה לעבודה פקידה בענף הפיקוח על הבנייה, הבקשות לחוות הדעת נבדקות בלוח זמנים מהיר ומוחזרות בפרקי הזמן הנדרשים בתקנות.

8.9 מברור שערכה הביקורת עם רמ"ד מניעה באיגוד הכבאות עלה, כי המדור סובל תקופה ממושכת מחוסר חמור בכוח-אדם שיהיה מסוגל לתת מענה להיקף הפעילות של מדור המניעה. במהלך הביקורת עזבו שני מפקחים את המדור ובפועל פועל המדור בעיר בת-ים עם מפקח אחד בלבד.

8.10 גם מנהל המחלקה לרישוי עסקים סבור, כי כל עוד לא תפתר מצוקת כוח-האדם בקרב גורמי הרישוי השונים, הנדרשים להשיב לבקשות לחוות דעת בתוך שלושים יום, וכל עוד לא יוקצו המשאבים הנדרשים לכך, קשה לראות כיצד יעמדו גורמי הרישוי בלוח הזמנים הקבוע בחוק.

8.11 הדרישות המוצגות לבעלי עסקים להתקנת מערכות לכיבוי אש הולכות וגדלות במהלך השנים. התקנתן אורכת זמן, יקרה ומצריכה משאבים כספיים רבים, לבעלי עסקים נדרש זמן להתקינן או שאין ביכולתם לעמוד בדרישות הכספיות היקרות.

10. הפיקוח השוטף על העסקים

10.1 הביקורת מציינת, כי בתקופת הביקורת נמצאו עסקים רבים שאינם נמצאים בפיקוח שוטף של מפקחי הענף משך תקופות זמן ארוכות מאד - שנה, שנתיים ואף מעבר לכך. לדברי מנהל המחלקה, מצבת כוח-האדם החסרה בתקופת הביקורת הינה הגורם המרכזי לתדירות הנמוכה של הפיקוח השוטף בעסקים. עתה, משהושלמה מצבת כוח-האדם שהיתה חסרה בענף, חולקה העיר מחדש לאיזורי הפיקוח על העסקים טעוני הרישוי והוחל בביצוע סקר עסקים מקיף באיזור התעשייה.

11. רישוי אולמות שמחה, בתי מלון ומקומות לעריכת משחקים

11.1 בדיקת הביקורת מצביעה על ממצאים חמורים בתחום הרישוי לעסקים אלו בעיר הנכללים בקטגוריה זו. מתוך עשרה אולמות השמחה שפעלו בעיר, בעת הביקורת, רק שלושה אולמות היה רישיון לעסק, לארבעה הוצאו צווי סגירה לאחר הליך משפטי שמתוכם שניים כבר בוצעו והאולמות נסגרו, אולם אחד נמצא בהליך של חידוש רישיון, וכנגד שני אולמות הוגשו כתבי אישום בשל ניהול עסק ללא רישיון.

11.2 מצב רישוי העסקים לבתי-המלון בבתי-ים אינו מזהיר אף הוא וזאת בלשון המעטה. מתוך שמונה בתי מלון הפועלים בעיר, לשלושה בלבד יש רישיון לניהול עסק, שניים נמצאים בתהליך של חידוש רישיון, כשבאחד מהם הליך זה מתבצע כבר במשך למעלה משנה וחצי ועדיין לא הסתיים ונגד שלושה בתי-מלון הוצאו צווי סגירה על-ידי בית-המשפט (אחד מתוכם הגיש בקשה חדשה לרישוי עסק לבית-אבות במקום לבית-מלון).

11.3 המצב החמור של רישוי אולמות השמחה ובתי-המלון נובע מחוסר טיפול נאות ותשומת לב מצידם של בעלי המקום.

11.4 באשר למקומות לעריכת משחקים, הביקורת מציינת את הפעילות הרבה המושקעת על-ידי מנהל המחלקה ועובדי הענף לסגירתם של מקומות אלו, שמרביתם נפתחים ופועלים ללא רישיון עסק ולעתים תוך כדי עימותים עם בעלי העסקים. כתוצאה מיוזמת הענף נסגרו בעיר 66 מקומות לעריכת משחקים.

12. רישוי עיסוקי העירייה, חברות עירוניות והמועצה הדתית

12.1 ממצאי הביקורת בנושא זה הינם חמורים ומצביעים על כך, שרישוי העסקים לפעילויות העירייה ולמבני העירייה (באגף תני"ס, בית העירייה, חברות עירוניות והמועצה הדתית), ברובו טרם הוסדר.

עם זאת, ראוי לציין, כי אירועים שנערכים תחת כיפת השמים (כמו: פסטיבל תיאטרון רחוב, אירועי קיץ, פורים וכו'), מתבצע לגביהם הליך רישוי מסודר והאירועים מתקיימים עם רישיון עסק.

12.2 מתוך 23 עיסוקים/נכסים שלצורך הפעלתם נדרש רישיון עסק, רק לשבעה יש רישיון עסק בתוקף והם מהווים כ- 30% בלבד מתוך כלל עיסוקי העירייה, חברות עירוניות והמועצה הדתית, שלהפעלתם נדרש רישיון לניהול עסק.

הביקורת מציינת זאת בחומרה רבה ומודעת לעלויות הכספיות הנדרשות בכדי למלא את דרישותיהם של כל גורמי הרישוי. אולם, בין זה לבין האחריות שנוטלים על כתפיהם מנהלים להפעיל ולקיים פעילות במבנים ללא רישיון עסק הינו מעשה שראוי, כי יבחן באופן יסודי ועדיף יהיה לא לקיים את הפעילויות עד שיוסדר רישיון העסק.

ראוי לציין, כי מתוך 23 העיסוקים/נכסים שלהפעלתם נדרש רישיון לניהול עסק, שבעה מתוכם נמצאים באחריותה הישירה של העירייה, כשרק לשניים מהם יש רישיון עסק בתוקף. מרבית העיסוקים/נכסים מצויים באחריותה של חברת חוף בת-ים. (חמישה מנכסי החברה מופעלים על-ידי שוכרים פרטיים).

12.3 הביקורת מציינת, כי בעיריית בת-ים לא קיים נוהל האוסר עריכת כנסים ואירועים עירוניים במקומות המנוהלים ללא רישיון עסק, ומנהל המחלקה אף לא נשאל מעולם באם במקומות מסויימים שבהם נערכו כנסים עירוניים יש או אין רישיון לניהול עסק. בעיריית תל-אביב לדוגמה, קיים נוהל האוסר קיום אירועים עירוניים במקומות ללא רישיון לניהול עסק.

הביקורת סבורה, כי על עיריית בת-ים לאמץ וליישם נוהל זהה, האוסר קיומם של כנסים ואירועים עירוניים במקומות הפועלים ללא רישיון לניהול עסק.

13. רישוי פרגודים

13.1 הביקורת בדקה בכמה בתי-עסק נוספו פרגודים אקוסטיים לאחר 31.5.00. במועד זה קיבלה העירייה החלטה, לפיה לא תותר הקמת פרגודים חדשים בבתי-עסק, וכי הפרגודים הקיימים לא יפורקו בשלב זה, לא תיגבה עבורם אגרת היתר, אולם, לחילופין, תיגבה ארנונה ובלבד שגובה הארנונה שתיגבה עבור השטח לא יהיה גבוה יותר מעלות ההיתר.

13.2 נמצא, כי בתשעה עסקים הוקמו פרגודים לאחר 31.5.2000, כשהמשמעות הינה הפרת תנאי רישיון העסק. בדיקת הביקורת העלתה, כי בכל המקרים פעל ענף רישוי העסקים וענף הפיקוח על הבנייה באופן מיידי כנגד אותם העסקים, הוצאו התראות ולאחר מכן הוגשו תביעות משפטיות. כתוצאה מפעילות זאת פורקו ארבעה פרגודים על-ידי בעלי העסקים.

המקרים טופלו שלא באמצעות הוצאת צו הריסה מינהלי, אלא באמצעות פנייה למחלקה המשפטית, בבקשה להגיש כתבי אישום בגין בנייה בלתי חוקית, אולם המחלקה המשפטית פעלה באופן איטי וכתבי אישום הוגשו על-ידה (בשלושה מקרים) רק שנה לאחר קבלת הבקשה מאגף ההנדסה.

רישוי העסקים

לאור הפעילות האיטית והמסורבלת שאותה זיהתה הביקורת בפעילות התביעה העירונית, הוחלט לקיים במחלקה המשפטית ביקורת יסודית שתבחן סוגיה זו מהיסוד.

13.3 ליקוי חמור נוסף שנמצא על-ידי הביקורת, נוגע לאי-גביית ארנונה עבור שטחי הפרגודים הקיימים בעסקים (בין אם בהיתר ובין אם לא), וזאת בניגוד להחלטת העירייה בנושא זה מיום 31.5.00.

האובדן הכספי הנובע מאי-גביית הארנונה עבור שטחי הפרגודים מסתכם בשנת 2002 בשיעור של כ- 112,000 ש"ח, בשנת 2001 בשיעור של כ- 110,000 ש"ח, ועבור שנת 2000 (בשנה זו בחלקם של העסקים נגבתה אגרת היתר), בשיעור של כ- 34,000 ש"ח, סך הכל כ- 256,000 ש"ח שלא נגבו בשנים אלו.

מנהל מחלקת ההכנסות טען, כי כלל לא ידע על החלטת העירייה בעניין הפרגודים וגביית ארנונה במקום אגרת היתר, זאת למרות שהביקורת הציגה בפניו מסמך סיכום דיון בנושא זה, עליו הינו מכותב לידיעה.

13.4 במהלך הביקורת, העבירה הביקורת לידי מנהל מחלקת ההכנסות את רשימת הפרגודים, שטחם ושיעורי תשלום הארנונה (במקום אגרת היתר), שיש לגבות מכל אחד מהעסקים. כמו-כן, הועבר לרשותו מידע על הפרגודים שהוקמו ללא היתר, שלגביהם יש לבצע מדידה פיזית ולגבות ארנונה ככל השאר.

כיום הליקוי תוקן ושטחי הפרגודים הוכנסו למערכת הגבייה של מחלקת ההכנסות.

14. רישוי העסקים למזוננים בחוף הים

14.1 ממצאי הביקורת בתחום זה מצביעים, כי למעשה כמעט ולא השתנה דבר בתחום זה, וכי ליקויים שהוער עליהם בעבר, לפני עשור שנים, הן בדוח הביקורת שנערך על מחלקת חוף הים והן בדוח הביקורת הקודם על הענף לרישוי העסקים, עדיין לא הוסדרו.

14.2 רק שני מזוננים מתוך שבעה עשר המזוננים הפזורים לאורך חופי בת-ים פועלים עם רישיון לעסק, וזאת לאחר שהוקמו מחדש בשנים האחרונות בהיתר בנייה, לאחר שהעירייה הכינה תוכנית לפיתוח החוף.

כל שאר חמישה עשר המזוננים פועלים בחוף הים ללא רישיון עסק (מתוכם חמישה מזוננים שהוקמו ללא היתר בנייה, ולפיכך מעולם לא היה להם רישיון עסק ולכל השאר לא ניתן לחדש רישיון עסק בשל חריגות בנייה).

14.3 חרף המצב שאינו מאפשר הוצאת רישיון עסק למזוננים בשל אי-קיום דיני התכנון והבנייה, ענף רישוי עסקים מבצע פיקוח שוטף ומעקב אחר המזוננים באמצעות אכיפת דרישות גורמי הרישוי, על מנת להבטיח דינים הנוגעים לשירותי הכבאות, משרד הבריאות, איכות הסביבה ומשטרת ישראל, גם אם בלא הוצאת רישיון עסק.

15. אכיפת חוק רישוי העסקים

15.1 הביקורת בדקה את תהליך אכיפת חוק רישוי העסקים בבת-ים. בעת הביקורת, נמצאו 90 עסקים כנגדם הוגשו כתבי אישום על-ידי הענף, כשמתוכם 13 עסקים שנגדם הוגש כתב אישום חוזר בגין הפרת צו בית-משפט.

15.2 הביקורת מציינת, כי הטיפול המתבצע על-ידי הענף בנושא זה מתנהל באופן סדיר, קיימת הקפדה על הוצאת התראות לפני הגשת כתב אישום לאותם העסקים שהפרו את תנאי רישיון העסק או שפעלו ללא רישיון עסק ומוגשים כתבי אישום כנגד בעלי העסקים במידה שרישיון העסק לא הוסדר כנדרש. יחד עם זאת, הביקורת הצביעה גם על מספר ליקויים בנושא אכיפת חוק רישוי העסקים ובקשרי הגומלין שבין המחלקה המשפטית למחלקה לרישוי העסקים, פרסום ושילוט, כמפורט:

15.2.1 הבקשות להגשת כתבי אישום מועברות למחלקה המשפטית, אולם המחלקה המשפטית אינה מיידעת את הענף באשר למספר התיק הפלילי שנפתח ומהו מועד הדיון המשפטי, והענף אף לא דורש לקבל נתונים אלו.

15.2.2 הענף מקיים מעקב ידני אחר הבקשות להגשת כתבי אישום. כמפורט בפרק ה' בסעיף 4.4.3, תוכנת המחשב הקיימת אינה מאפשרת ביצוע מעקב ממוחשב אחר כל התהליך המשפטי, החל מהגשת כתב האישום, ולא מתאפשרת הפקת פלט עסקים שהגיע המועד לסגירתם כפי שנקבע על-ידי בית-המשפט.

15.2.3 מבדיקת ספר המעקב אחר הבקשות להגשת כתבי אישום שהועברו על-ידי הענף לטיפול המחלקה המשפטית נמצא, כי במספר מקרים המפורטים להלן, בקשות להגשת כתבי אישום הוגשו למחלקה המשפטית, אולם אלה לא טופלו על-ידה משך זמן רב מאד. לחילופין, ברשומות המחשב בענף אין כל מידע באשר לסיבת העיכוב/חוסר הטיפול:

תיק עסק 101097 - בקשה להגשת תביעה משפטית מתאריך 29/2/00					
תיק עסק 101555 -	"-	"-	"-	"-	"-
11/6/01	"-	"-	"-	"-	"-
תיק עסק 101120 -	"-	"-	"-	"-	"-
11/9/01	"-	"-	"-	"-	"-
תיק עסק 100290 -	"-	"-	"-	"-	"-
11/9/01	"-	"-	"-	"-	"-
תיק עסק 100357 -	"-	"-	"-	"-	"-
11/9/01	"-	"-	"-	"-	"-
תיק עסק 100409 -	"-	"-	"-	"-	"-
16/7/01	"-	"-	"-	"-	"-

15.2.4 בקשות להגשת כתבי אישום לשם אכיפת החוק כנגד בעלי העסקים הפועלים ללא רישיון עסק מתעכבות ומתמשכות לעתים על פני תקופות זמן ארוכות בשל בעלי עסקים "הגוררים" את הענף בהבטחות להסדיר ליקויים משך חודשים רבים ואף מעבר לכך, כשבמשך כל התקופה לא מוגש כתב אישום והעסק פועל ללא רישוי או שכתב האישום מוגש זמן רב מאד לאחר שחלף התאריך האחרון לביצוע שניתן לעסק בהתראה לפני כתב האישום.

לדברי מנהל המחלקה, אכיפת החוק מתבצעת באופן סדיר ושוטף ותוך הפעלת שיקול דעת באותם המקרים בהם נמצא, כי יש מקום להמשיך למצות את הליך הרישוי ו-"למתוח" אותו ככל האפשר לפני הגשת כתב האישום, כל עוד הדבר נסבל, וזאת על מנת לאפשר לבעלי העסקים להשלים את הנדרש מהם לקבלת רישיון העסק על רקע המצב הכלכלי הקשה. על אחת כמה וכמה הדברים נכונים גם בהפעלת שיקול הדעת לפני הגשת כתבי אישום בגין אי-קיום צו סגירה, שהעונשים בגינם כבדים ביותר ויכולים להגיע לכדי מאסר בפועל בנוסף לקנסות גבוהים במיוחד.

15.2.5 מבדיקת ספר המעקב המנוהל בענף אחר הגשת כתבי אישום ותוצאותיהם, נמצאו מספר מקרים שבהם פסק בית-המשפט על צו סגירה לעסק בתוך פרק זמן נתון, הענף הוציא לבעלי העסקים תזכורות בנושא זה, אולם מאחר שהעסק לא נסגר, בקשות לכתב אישום נוסף הוגשו לאחר זמן רב מאד (לעתים לאחר פרק זמן של למעלה משנה).

15.2.6 כאמור, לאור הליקויים שמצאה הביקורת באופן טיפולה של המחלקה המשפטית, הוחלט לקיים ביקורת יסודית בנושא טיפולה של המחלקה המשפטית בתביעות ואכיפת החוק בתחום דיני רישוי עסקים וחוקי התכנון והבנייה.

16. הביקורת ממליצה:

- א. על הענף לטפל ולהסדיר את הליקויים כפי שנמצאו בבדיקה המדגמית והמפורטים בפרק א' בדוח.
על-פי דיווח מנהל המחלקה, ההערות תוקנו.
- ב. מנהל המחלקה יפעל לאכוף את החוק כנגד כל אותם העסקים בעיר שלא הסדירו כנדרש רישיון לניהול עסק, ולא לאפשר את הפעלתם בניגוד לחוק.
- ג. העירייה תגבש עמדה באשר לאופן הפרסום הנאות ומתן מידע זמין ועדכני לציבור בנושא רישוי העסקים, כמו, למשל, באמצעות מידע ברשת האינטרנט.
(מודגש, כי אמצעי פרסום זה חייב להתעדכן כל העת, בעת שחלים שינויים במצב הרישוי של העסקים הללו).
- ד. מנהל המחלקה לרישוי העסקים, פרסום ושילוט, יפעל לשיפור קשרי הגומלין מול גורמי הרישוי הפנימיים והחיצוניים, במטרה לקדם ולקצר את משכי זמן תגובתם לחוות הדעת בבקשות לרישוי העסקים, ייזום מפגשים קבועים של אחת לעשרה ימים, שבועיים, בכדי לדון עם גורמי הרישוי במצב התיקים ומתן פתרון מקצועי לתיקים "בעייתיים".

- ה. העירייה תפעל למציאת פתרון בכל אותם המקרים בהם עסקים אינם מקבלים רישיון לניהול עסק בשל התנגדות שירותי הכבאות על רקע לחץ מים נמוך או תשתית צנרת מים בלתי מתאימה לדרישות כיבוי האש.
- ו. העירייה תקבע בנוהל ברור, כי לא ייערכו כנסים ואירועים עירוניים במקומות הפועלים ללא רישיון לניהול עסק.
- ז. מנהל מחלקת ההכנסות יפעל לגביית ארנונה מהעסקים שבהם הוקמו פרגודים (במקום אגרת היתר).
- ח. הביקורת ממליצה לתגבר את מערך הפיקוח על הבנייה בעובד נוסף שיהיה "רפרנט" של המחלקה לרישוי עסקים באגף ההנדסה, ויפעל תחת פיקוחה המקצועי של מנהלת גף תכנון, בבדיקה מסודרת של כל תיקי הבקשות לרישיון עסק המועברות לאגף ההנדסה.
- ט. על עיריית בת-ים לקבוע מדיניות כיצד לטפל בסוגיית המזוננים בשפת הים שנבנו ללא היתר ולהם אין תוכניות בנייה מסודרות ותוכניות עסק, על מנת לאפשר בעתיד הוצאת רישיון עסק כנדרש על-פי חוק רישוי העסקים.
- י. על נציגי העירייה במועצת איגוד ערים לכיבוי אש לדרוש הגדלת מצבת המפקחים במדור המניעה, ובייחוד באיזור בת-ים, וזאת בכדי להדביק את הפיגור ההולך וגדל בבדיקת תיקי הבקשות לחוות דעת.
- יא. על העירייה, חברת חוף בת-ים והמועצה הדתית, לפעול להשלמת כל הדרישות החסרות לצורך הסדרת רישיון העסק בכל אותם העיסוקים/נכסים הנמצאים באחריותם הישירה או העקיפה והמפורטים בגוף הדוח.
- יב. על מנכ"ל העירייה לקבוע באופן ברור את מדיניות העירייה לגבי המשך פעילויות העירייה באותם מבני עירייה שטרם הוסדר בהם רישיון העסק.
- יג. העירייה תפעל למתן פתרון מיגון הולם לתיקיית ענף רישוי העסקים וכן לגיבוי ממוחשב של המידע האצור בתיקים, וזאת בהתבסס על הצעותיו של מנהל המחלקה.
- יד. המחלקה המשפטית תיידע את ענף רישוי העסקים באשר למספר התיק הפלילי שנפתח והמועד שנקבע לדיון משפטי בכל בקשה להגשת כתב אישום המוגשת על-ידי הענף (במהלך הביקורת הוסדר הנושא, ואחת לחודש יוצא דוח מפורט למחלקה המשפטית ומתקבל במחלקה לרישוי עסקים מידע מסודר אודות כתבי האישום).
- טו. המחלקה המשפטית תפעל להגיש את כתבי האישום לבית-המשפט בכל אותם המקרים המפורטים בדוח של בקשות הנמצאות ברשותה זמן רב מאד, בלא שטופלו כנדרש.

רישוי העסקים

טז. מנהל המחלקה בשיתוף עם היועץ המשפטי לעירייה יפעל להגדרת העסקים שלהם ניתן יהיה להוציא היתר זמני לרישיון עסק, וזאת כאשר גורמי הרישוי לא השיבו לבקשה לחוות דעת בתוך פרק הזמן הקבוע בחוק.

17. להלן סיכום השיבה שערכה הביקורת בתאריך 4.9.2002 עם המנהלים בעירייה, הנוגעים לנושא רישוי העסקים:

17.1 בקשות לחוות דעת של אגף ההנדסה - יועברו אל גף תכנון במרוכז מדי שבוע בשבוע על-ידי מר דגן וירשמו באופן מסודר בהנדסה.

מנהלת גף תכנון ומנהל המחלקה לרישוי עסקים יקבעו ויתאמו ביניהם מועד קבוע למפגשי עבודה שבועיים אלו. ההסדר יחול מ- 1.10.2002. מנהלת גף תכנון תוציא סיכום בכתב באשר למצב הטיפול בכל אחד מתיקי הבקשות לחוות הדעת.

במידת הצורך ייצא במועד המפגש מפקח רישוי העסקים עם המפקח על הבנייה לסיור לאותם העסקים שיש צורך בזיהויים הוודאי, והמדובר בעיקר באזור התעשייה.

17.2 מתכונת חוות הדעת של אגף ההנדסה - חוות הדעת לבקשות לרישוי תכלול באופן מפורט ונרחב רק את הנימוקים לסירוב לבקשות, במידה שזו לא תואמת להיתר הבנייה או לשימושים ולא יפורטו הפתרונות ההנדסיים. מגיש הבקשה יוזמן לאגף ההנדסה לפגישה מקצועית עם המלצה להגיע ביחד עם בעל מקצוע - הנדסאי/מהנדס ובמפגש זה יקבל מאגף ההנדסה הנחיות מקצועיות ומסודרות כיצד לפעול.

סוכם, כי עו"ד חנה כהן תכין עבור אגף ההנדסה טופס חוות דעת שאותו ימלא אגף ההנדסה. (בנושא זה התייעץ המבקר עם עו"ד חנה כהן ועם עו"ד ברוש).

17.3 חוות דעת מפקח רישוי העסקים - בעסקים המצויים בעיר, ושאושרו להם בעבר רישיונות לעסק, והמפקח מטעם המחלקה לרישוי עסקים מכירם היטב ויודע בוודאות שלא נעשו בהם שינויים או חריגות בנייה, יכולה מנהלת גף תכנון להסתמך על חוות דעתו והצהרתו של מפקח רישוי העסקים באשר לחוות הדעת ההנדסית הניתנת.

17.4 הגשת כתבי אישום על חריגות בנייה - יש להגיש כתבי אישום על חריגות בנייה משמעותיות המתגלות בעסקים שנערכים בהם סיורים לצורך מתן חוות דעת ההנדסה, כגון: תוספות בנייה, הקמת סככות, מחסנים וכול', גם אם חריגות בנייה אלו נעשו לפני מספר שנים.

הכלל הגורף של התיישנות העבירות/חריגות הבנייה לאחר שבע שנים, הוא לא הדרך לקבוע לגבי ההחלטה להגיש כתב אישום. הכלל המוביל הינו היכולת לאסוף ראיות שתאפשר הגשת כתב האישום. בכל מקרה של ספק, תתייעץ מנהלת גף תכנון עם הלשכה המשפטית וההחלטה שתתקבל תירשם בתיק הבניין של הנכס.

17.5 תוכניות הגשה ישנות - קיימת בעיה קשה של עסקים באזור התעשייה שנעשו בהם חריגות ותוספות או שינויים במבנה והתוכניות המוגשות אינן תואמות את העסק המבוקש. לפיכך, סוכם, כי ניתן יהיה לקבל תוכניות ישנות, אולם בתנאי שאלו תואמות את העסק המבוקש. באם לאחר סיום במקום יתגלה, כי התוכנית אינה תואמת את המצב הנוכחי של העסק, תוחזר הבקשה לרישוי עסקים עם דרישה מבעל העסק לצרף לבקשה תוכנית עסק עדכנית, חתומה על-ידי מהנדס/הנדסאי ורק אז תטופל הבקשה. אין טעם לפסול באופן גורף הגשת בקשות ישנות מאחר שקיימים עסקים רבים שלא נעשו בהם כל שינויים ולדרוש הגשת תוכנית חדשה שמשמעויותיה הכספיות ברורות.

17.6 הביקורת תמליץ בסיכום ביקורתה לתגבר את מערך המפקחים בגוף תכנון במפקח אחד שיתמקד בתחום הטיפול בבקשות לחוות דעת של רישוי עסקים.

17.7 בסעיפים 17.3 - 17.5, התייעץ המבקר עם היועץ המשפטי עו"ד פייל וקיבל את אישורו לסיכום זה.